

Nobelprijswinnaar Satyarthi:
“Bedrijven moeten meer investeren
in jongeren van achttien en ouder.
Hen trainen in vaardigheden zodat
ze goede vakmensen worden.”

Bevrijder van kindarbeiders

Wereldwijd bekend werd hij pas vorig jaar, toen hij samen met de Pakistaanse Malala de Nobelprijs voor de Vrede won. De Indiase mensenrechtenactivist Kailash Satyarthi strijdt al 35 jaar tegen kinderarbeid en bevrijdt letterlijk kinderen van de werkvloer. In oktober was hij de hoofdgast tijdens het drukbezochte MorgenVandaag-event van ASN Bank in Amsterdam. “Ik heb overal littekens van wonden die ik heb opgelopen tijdens bevrijdingsacties, maar dat weegt niet op tegen één enkel kinderleven dat ik heb gered.”

+ TEKST ASTRID VAN UNEN + FOTOGRAFIE MEHMET ÜLGER

Hij straalt de warmte en vriendelijkheid uit die zo kenmerkend is voor Indiërs. Niet iemand van wie je denkt dat hij er desnoods op los slaat om kinderen te bevrijden. Oplettende ogen, een glimlach, rustig luisterend naar de vragen. En dan relativerend antwoorden met een langgerekt ‘Ooooooh’. Zoals na de opmerking van journalist Jelle Brandt Corstius, die hem tijdens MorgenVandaag interviewt en vraagt of hij zo langzamerhand gewend is aan zijn status als rondreizende rockster. ‘Ooooooh’, zegt Satyarthi glimlachend; hij had al zichtbaar genoten van de staande ovatie die hij bij binnenkomst van de volle zaal kreeg. Dat Satyarthi (1954) bijzonder is, bewijst niet zozeer zijn uitstraling als wel zijn bewogen geschiedenis. Het zat er namelijk al heel jong in, dat oog voor minderbedeelden en het onbegrip voor ongelijkheid. “Ik herinner me mijn eerste schooldag”, vertelt hij. “Ik was vijf jaar en was opgewonden dat ik naar school mocht. Tegenover het gebouw zat een schoenpoetsertje met zijn vader te werken. Dat vond ik vreemd. Al mijn vriendjes begonnen aan hun ▶

“In de tapijtindustrie is het aantal kindarbeiders van 1 miljoen midden jaren negentig gedaald naar 200 duizend nu”

eerste schooldag, we hadden nieuwe kleren en nieuwe boeken, maar hij had niets. Alleen z'n werk. Aan mijn leraar, schooldirecteur en ouders vroeg ik: 'Waarom gaat hij niet naar school?' Ze antwoordden: 'Dit zijn arme kinderen.' Dat antwoord bevredigde me niet.”

Het duurde enkele maanden voordat hij de moed had om naar de schoenpoetser toe te gaan. Hij stelde nu de vraag aan de vader: 'Waarom stuurt u uw zoon niet naar school?' En de vader antwoordde: 'Je weet niet dat ons soort mensen geboren is om te werken?' Satyarthi was geschokt. "Ik weigerde dit antwoord toen te accepteren en ik weiger het tot op de dag van vandaag. Dat was het moment dat ik de wereld in een ander perspectief ging zien." Vanaf die dag bleef hij aandacht houden voor die ongelijkheid. "Enkele jaren later, op net zo'n eerste schooldag na een zomervakantie, huurde ik samen met een vriend een riksja op drie wielen en ging schoolboeken ophalen bij kinderen die net klaar waren met hun lagere school. Binnen enkele uren had ik 2500 boeken verzameld. Daarmee organiseerde ik een boekenbank, zodat de kinderen van arme ouders de boeken voor een jaar konden lenen. Het werd de allereerste schoolboekenuitleen, precies een halve eeuw geleden. Dat was het begin van mijn activisme." Satyarthi groeide zelf op in een welgestelde familie van een hogere kaste. In zijn tienerjaren ondernam hij nog meer om arme leeftijdgenoten te helpen. Zo zou hij op zijn vijftiende op de honderdste verjaardag van Gandhi een diner hebben laten koken door vrouwen uit de laagste kaste. Alle politici uit de hoogste kaste waren uitgenodigd, maar niemand kwam opdagen. Zijn moeder was zo boos op hem, dat hij vanaf dat moment nooit meer aan het familiédiner mocht deelnemen. Die reactie moet Satyarthi pijn hebben gedaan, maar het heeft hem niet van zijn pad gebracht. Sterker nog, in die tijd bedacht hij de lijfspreuk die hij nog immer aanvoert: 'Als niet nu, wanneer dan?' En hij besloot zijn familiale kastennaam in te ruilen voor Satyarthi, wat betekent: zoeker naar de waarheid.

Na een opleiding tot ingenieur gaf hij korte tijd les op de universiteit, maar het bekoorde hem niet. Hij richtte in 1980 het tijdschrift

The struggle shall continue op, waar hij geëngageerd schreef over kindarbeid. Tot echte actie ging hij over toen een man zijn kantoor binnenstroomde die zeventien jaar als slaaf in een mijn had gewerkt en net wist te ontkomen. Hij vertelde gruwelijkheden over kinderen die in de mijn waren geboren, slavenarbeid verrichtten en nog nooit het daglicht hadden gezien. Satyarthi stelde een ploegje samen, ging naar de mijn en – met veel getouwtrek – bevrijdde de kinderen. Het was zijn eerste bevrijdingsactie, die al snel leidde tot de oprichting van SACCS (South Asian Coalition on Child Servitude), de organisatie tegen kindarbeid en kindslavernij. Zijn werkwijze is als volgt. Via familieleden, eigen research of meldingen van derden komt SACCS misstanden op bepaalde werkplekken op het spoor. De medewerkers checken dit en stappen bij voldoende bewijs naar de kantonrechter met het verzoek een arrestatiebevel af te geven, waarna de lokale autoriteiten en de plaatselijke politie worden ingeschakeld. Soms moeten ze persoonlijk ingrijpen, als de situatie te erg is en de bureaucratische weg te lang. Het is in die gevallen waarbij Satyarthi soms verwondingen oploopt. Op 10 oktober 2014 ontving hij de Nobelprijs voor de Vrede voor de effectieve strijd tegen kindarbeid die hij al jaren voert. En precies een jaar later lukt het ASN Bank Satyarthi naar Nederland te halen. Omdat ook voor deze bank de strijd tegen kindarbeid belangrijk is. En de bank hoopt zijn klanten te inspireren het ook zo te zien.

In de afgelopen 35 jaar zat Satyarthi met talloze bedrijven, ngo's en regeringen rond de tafel. Daarvan heeft hij één wijze les geleerd: "Om effectief te handelen, kunnen we niet zonder publiek-private samenwerking." Hij schetst de ontwikkeling bij bedrijven, zoals hij die in de afgelopen twintig jaar heeft gezien. "Lange tijd was er de liefdadigheid, die langzaam verschoof naar meer duurzame filantropie. Het derde stadium werd CSR, *corporate social responsibility*, niet in de laatste plaats veroorzaakt door druk vanuit de groeiende sociale media. Nu zijn we aangeland bij het vierde stadium, de *corporate social accountability*, die meer gericht is op het (actief) nemen van verantwoordelijkheid. De media zijn sneller

Wie is deze Nobelprijswinnaar?

Kailash Satyarthi is een Indiase mensenrechten-activist die sinds 1980 strijdt tegen kindarbeid. Hij richt de South Asian Coalition on Child Servitude op (in Hindi: Bachpan Bachao Andolan), een coalitie tegen kindarbeid en kindslavernij. Eind jaren negentig neemt hij het initiatief tot de Global March against Child Labour, die wereldwijd vele mensen op de been krijgt om een aparte ILO-conventie te ontwerpen over kindarbeid. De ILO-conventie 182 (voor uitbanning van de ergste vormen van kindarbeid) is inmiddels door 180 van de 185 ILO-lidstaten getekend. "Helaas nog niet door India", zegt Satyarthi spijtig. Verder is hij initiatiefnemer van Rugmark, nu GoodWeave, het keurmerk voor kindarbeidvrije tapijten. Volgens officiële statistieken werken in India ruim 12 miljoen kinderen in mijnen, ateliers, hotels, werkplaatsen, bordelen en in de landbouw. Satyarthi weet met zijn werk tot nu toe ruim 80 duizend kinderen te bevrijden, die veelal terechtkomen in Mukti Ashram, opvangkampen voor ex-werkende kinderen. Hier krijgen ze onderwijs, mogen ze spelen en worden ze voorbereid op terugkeer naar de Indiase maatschappij. www.kailashsatyarthi.net

“Als niet nu, wanneer dan?”

Kailash Satyarthi tekende tijdens het MorgenVandaag-event tegen kindarbeid een petitie die ASN Bank is gestart om meer aandacht voor kindarbeid te genereren. Kijk op www.kinderarbeid.nl

geworden, de consumenten bewuster; bedrijven ontkomen er moeilijk aan." Maar lang niet alle bedrijven zijn in het vierde stadium, benadrukt Satyarthi. India heeft bijvoorbeeld een wet die bedrijven met een omzet van meer dan 50 miljoen roepies per jaar (bijna 700 duizend euro) verplicht 2 procent te investeren in de maatschappij. "Van dat bedrag gaat 90 procent naar traditionele filantropie, via hun eigen stichtingen." Hij ziet ook veel *window dressing*, en betreurt het dat de gedragscodes die grote bedrijven inmiddels voeren vaak onbekend zijn bij toeleveranciers. Die ontdekking deed hij toen onder aanvoering van de Nederlandse ambassade gebouwd werd aan een groot publiek-privaat partnerschap in de textielsector. Onderdeel daarvan was

de toeleveranciers diep in de keten hierbij te betrekken. "En juist die, vaak lokale, bedrijfjes waren niet op de hoogte van de gedragscodes, ook niet dat kindarbeid verboden is. Om de simpele reden dat niemand ze gevraagd had de beslissingen op te volgen die in de bestuurskamers genomen waren."

Samen optrekkend in de strijd tegen kindarbeid boeken publiek-private partnerschappen resultaat, heeft Satyarthi gemerkt. "In de tapijtindustrie bijvoorbeeld is het aantal kindarbeiders van 1 miljoen midden jaren negentig gedaald naar 200 duizend nu", geeft hij als voorbeeld. "Deels doordat bedrijven gedwongen werden geen kinderen meer aan te nemen, want consumenten haakten massaal af. Maar

vooral ook doordat er werd samengewerkt om het probleem te tackelen. Het besef dat het niet goed is om kinderen te laten werken, niet goed voor het imago van de branche en niet goed voor de kwaliteit van het product, is diep doorgedrongen." Kinderen zijn goedkope krachten, en verdringen volwassenen van de arbeidsmarkt. Dat mechanisme is onderzocht, vertelt Satyarthi, en het blijkt dat de werkloze volwassenen heel vaak de ouders van de werkende kinderen zijn. "Terwijl kwalitatief goed werk uitsluitend door volwassenen geleverd kan worden. Bedrijven moeten daarom meer investeren in jongeren van achttien en ouder. Hen trainen in vaardigheden zodat ze goede vakmensen worden." ■